

SABIEDRĪBAS DROŠĪBA UN PREVENCIJA POLICIJAS TIESĪBĀS

*Dr. iur. Aleksandrs Matvejevs,
Daugavpils Universitātes Sociālo zinātņu fakultātes
Tiesību katedras docents, Latvija*

Ievads

Joprojām aktuāla problēma policijas tiesībās ir policijas preventīvā darbība noziedzīgu nodarījumu un citu likumpārkāpumu novēršanā. Par šo pētniecības jautājumu zinātniskajā un speciālajā literatūrā tiek izteikti dažādi viedokļi, kā arī meklēti dažādi risinājumi¹. Piemēram, A. Litvinova un T. Gavrišs izsaka viedokli, ka termins „noziedzumu novēršana” nav viennozīmīgs jau tāpēc vien, ka nevar novērst to, kas jau pastāv, proti, noziedzība ir objektīvi pastāvoša². Pastāv arī uzskats, ka objektīvi nav iespējams panākt policijas preventīvās darbības efektivitāti un rezultativitāti, jo nedz no teorijas, nedz policijas praktiskās darbības rezultātiem nevar izsecināt, cik policijas preventīvā darbība ir reāla un efektīva. Teiktais attiecas uz policijas preventīvo darbību noziedzīgu nodarījumu un citu likumpārkāpumu novēršanā, kas tiek izprasta kā daudzlīmeņu tiesisko ietekmēšanas līdzekļu sistēma.

Ievērojot iepriekš minēto, *pētījuma mērķis* ir izpētīt sabiedrības drošības un prevencijas attiecības policijas tiesībās.

Mērķa sasniegšanai jāizpilda šādi *pētījuma uzdevumi*: jānoskaidro jēdziena „likumpārkāpumu novēršana” izpratne; analizējot policijas preventīvās darbības tiesiskā regulējuma mehānismu, jānoskaidro jautājums: kādi preventīvi tiesiskie līdzekļi ir policijas rīcībā.

Pētījuma mērķa sasniegšanai izmantotas vairākas *zinātniskās pētniecības metodes*: analītiskā metode izmantota, analizējot vairāku jēdzienu būtību. Balstoties uz šīs metodes ietvaros gūtām atziņām, ar sintēzes metodes palīdzību izveidoti jēdzienu skaidrojumi. Balstoties uz pētījumā izdarītajiem secinājumiem un teorētiskajām atziņām, ar deduktīvās metodes palīdzību izdarīti

secinājumi par sabiedrības drošības un prevencijas saturiskajām attiecībām policijas tiesībās.

Pētījuma zinātniskā novitāte ir saistīta ar to, ka rakstā noskaidrotas sabiedrības drošības un prevencijas saturiskās attiecības policijas tiesībās. Balstoties uz teorētiskām atziņām, izdarīts secinājums, ka ar noziedzīgu nodarījumu un citu likumpārkāpumu novēršanu saistītie problēmjautājumi faktiski tiek risināti sociālo zinātņu ietvaros, bet šīs zinātnes vienmēr ir saistītas ar varbūtību un korelāciju, nevis neapstrīdamiem faktiem. Vēsturiski policijas darbības tiesiskajā regulējumā sabiedrības drošības aizsardzība bija koncentrēta preventīvās darbības formā. Mūsdienās jēdziena „sabiedrības drošība” izpratne iekļauj prevenciju kā līdzekli, kas nepieļauj tiesiskās kārtības un citu labumu prettiesiskus aizskārumus.

Pēc ilgām diskusijām un vairākkārtējas skatīšanas 2016. gada 5. aprīlī Ministru kabinets atbalstīja Valsts policijas attīstības koncepcijas³ ieviešanu. Koncepcijas mērķis ir veicināt sabiedrības drošības apdraudējumu un likumpārkāpumu efektīvāku novēršanu, attīstot ciešāku sadarbību starp likumpārkāpumu novēršanā iesaistītajām institūcijām, tai skaitā Valsts policiju un pašvaldības policiju, un dažādām sabiedrības grupām.

Turpinājumā pievērsīsimies jēdziena „likumpārkāpumu novēršana” izpratnes noskaidrošanai.

Jēdziena „likumpārkāpumu novēršana” raksturojums

Latviešu valodas vārdnīcā⁴ un Juridisko terminu vārdnīcā⁵ vārds „likumpārkāpums” tiek skaidrots kā personas vai amatpersonas darbība vai bezdarbība, kas izpaužas tiesību normu neievērošanā un ir sabiedriski bīstama vai kaitīga.

Juridisko terminu vārdnīcā skaidrots, ka likumpārkāpums ir juridisks fakts, kas sastāv no subjekta, objekta, subjektīvās un objektīvās puses, kā arī par to, ka likumpārkāpums ar savām kvalitātīvajām īpašībām, t. i. kaitējuma raksturu un sabiedrības bīstamības pakāpi, iedalās noziegumos un pārkāpumos (administratīvos, disciplināros un civiltiesiskos) un par likumpārkāpumiem to izdarītājus sauc pie likumā noteiktas juridiskās atbildības. Šajā definējumā ir apskatīts jautājums, kas saistīts ar tiesību normu neievērošanu, to izdarītājus saucot pie noteiktas juridiskās atbildības.

Likumpārkāpumu novēršanu praksē apzīmē ar terminiem „profilakse” un „prevencija”. Svešvārdu vārdnīcā⁶ termins „profilakse” skaidrots, kā atvasinājums no grieķu valodas vārda „*profilaktos*” – aizsardzības, pasargājošs, kuram galvenokārt ir divas nozīmes: pasākumi, kurus veic, lai novērstu slimību izcelšanos un izplatīšanos, sargātu iedzīvotāju veselību un fizisko attīstību, un tehniskie pasākumi, kurus veic, lai pasargātu mehānismus, mašīnas u. c. ierīces no bojāšanas. Savukārt termins „preventīvs” cēlies no latīņu vārda „*praeventus*” – tāds, kas pasargā, novērš, aizsargā⁷.

Prevencijas ideja ir policijas tiesību kodols, jo policijas darbība ir saistīta ar noziedzīgu nodarījumu un citu likumpārkāpumu novēršanu, personu un sabiedrības drošības garantēšanu, sabiedriskās kārtības un citu interešu aizsardzību.

Kādi preventīvi tiesiskie līdzekļi ir policijas rīcībā?

Saskaņā ar likuma „Par policiju”⁸ 3. panta pirmo daļu viens no policijas uzdevumiem ir personas un sabiedrības drošības garantēšana, noziedzīgu nodarījumu un citu likumpārkāpumu novēršana.

Likuma „Par policiju” 10. panta pirmās daļas 7. punktā noteikts policijas darbinieka pienākums pilnvaru ietvaros atklāt noziedzīgu nodarījumu un administratīvo pārkāpumu cēloņus un tos veicinošos apstākļus, veikt pasākumus to novēršanā un piedalīties personu tiesiskajā audzināšanā. Šāds formulējums ir diezgan deklaratīvs, jo neietver pamatu veikt noteiktas tiesiskas darbības minētā pienākuma izpildei.

Likuma “Par policiju” 10. panta pirmās daļas 21. punktā ir noteikts policijas darbinieka, atbilstoši dienesta kompetencei, pienākums novērst tūlītējus draudus, ja persona, kas atrodas mājoklī vai tā tuvumā, var nodarīt kaitējumu šajā mājoklī pastāvīgi dzīvojošas personas dzīvībai, brīvībai

vai veselībai, līdz tiesa izskata jautājumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību. 22. punktā ir noteikts pienākums kontrolēt, kā tiek pildīti tiesas vai tiesneša lēmumi par pagaidu aizsardzību pret vardarbību. Šis ir ar vardarbību ģimenē saistīts preventīvs tiesiskais līdzeklis.

Likuma “Par policiju” 12. panta 8. punktā ir noteiktas policijas darbinieka tiesības, pildot viņam uzliktos pienākumus, atbilstoši dienesta kompetencei aizturēt personas vecumā līdz 16 gadiem, kuras patvaļīgi pametušas dzīvesvietu vai bērnu iestādi, un turēt tās policijas iestādē līdz nodošanai vecākiem vai viņu aizstājējiem, vai bērnu iestādēm. 9. punktā ir noteiktas tiesības nogādāt ārstniecības iestādēs vai mājoklī personas, kuras alkohola, narkotisko, psihotropo vai toksisko vielu lietošanas rezultātā zaudējušas spēju patstāvīgi pārvietoties vai orientēties vai var nodarīt kaitējumu apkārtējiem vai sev, bet, ja tas nav iespējams, – nogādāt tās policijas iestādē un turēt tur speciāli iekārtotās telpās līdz atskurbšanai, bet ne ilgāk par 12 stundām. 10. punktā ir noteiktas tiesības aizturēt uz rakstveida pieteikuma pamata personas, kuras atrodas mājoklī alkohola, narkotisko, psihotropo vai toksisko vielu reibuma stāvoklī un var nodarīt kaitējumu sev vai apkārtējiem cilvēkiem, kā arī gadījumā, ja apkārtējie cilvēki baidās palikt vienatnē ar šo personu un ja nav cita pamata tās aizturēšanai, kā arī turēt tādas personas policijas iestādē līdz atskurbšanai vai apstākļu noskaidrošanai, bet ne ilgāk par 12 stundām. 11. punktā ir noteiktas tiesības nogādāt ārstniecības iestādē personas, kurām ir nepārprotami psihiski traucējumi un kuras ar savām darbībām rada acīmredzamas briesmas sev vai apkārtējiem cilvēkiem. 12. punktā ir noteiktas tiesības nogādāt ārstniecības iestādē personas, kuras mēģinājušas izdarīt pašnāvību, un noskaidrot notikušā apstākļus. Policijas darbiniekam piešķirtās tiesības var uzskatīt par preventīvo aizturēšanu. Likums „Par policiju” nenosaka dokumentu noformēšanas kārtību.

Likuma „Par policiju” 9. pantā noteikts, ka policijas darbiniekam, kurš pats vai pēc citas personas pieteikuma vai ziņojuma konstatējis tādu notikumu, kas apdraud personu un sabiedrības drošību, ir pienākums neatkarīgi no viņa ieņemamā amata, atrašanās vietas un laika veikt iespējamus pasākumus, lai novērstu likumpārkāpumu, glābtu cilvēkus un sniegtu viņiem palīdzību likumpārkāpumu izdarījušo personu konstatēšanā un aizturēšanā, noskaidrot aculieciniekus, apsargāt notikuma vietu, kā arī paziņot par notikušo tuvākajai policijas iestādei.

Par preventīviem pasākumiem uzskatāmi Operatīvās darbības likumā⁹ reglamentētie operatīvie pasākumi, jo to mērķis ir arī aizsargāt personu dzīvību un veselību, tiesības un brīvības, godu, cieņu un īpašumu, tomēr šie pasākumi ir procesuāli un tos piemēro jau uzsāktu vai sagatavošanās stadijā esošu noziedzīgu nodarījumu novēršanai. Operatīvās darbības likumā regulētās tiesiskās attiecības ir vērstas uz citu mērķu sasniegšanu un tādējādi operatīvie pasākumi nav pietiekami problēmas risinājumam.

Laika posmā no 2008. gada 24. jūlija līdz 2009. gada 23. oktobrim Valsts policija ir īstenojusi Eiropas Komisijas finansētu pārējas programmas projektu *Valsts policijas rīcības spējas uzlabošana, ieviešot nacionālās kriminālās izlūkošanas modeli*. Projekta ietvaros tika izstrādāta un 2009. gada 28. oktobrī apstiprināta "Konceptija par Kriminālizlūkošanas modeli Valsts policijā"¹⁰. Šāds kriminālizlūkošanas modelis tika ieviests 2010. gadā. Saskaņā ar šo koncepciju kriminālizlūkošana ir darbību un procesu kopums, kas vērsts uz informācijas un zināšanu par likumpārkāpumiem un tos izdarījušām personām iegūšanu, nolūkā veikt pasākumus, kas nākotnē novērsīs prognozējamo noziedzības pieaugumu/izmaiņas vai to nelabvēlīgās izpausmes. Kriminālizlūkošana ir arī Valsts policijā esošas informācijas par likumpārkāpumiem, tajā skaitā noziedzīgiem nodarījumiem, noziegumu izdarījušām personām, noziedzīgām grupām, kā arī iespējamiem sabiedriskās kārtības apdraudējumiem ieguves, apkopošanas, analīzes, reģistrēšanas/paziņošanas un izplatīšanas sistēma, ko kompetences ietvaros nodrošina Valsts policijas amatpersonas. 2017. gada 24. janvāra Ministru kabineta instrukcijā Nr.1 *Tiesībaizsardzības iestāžu sadarbības kārtība noziedzības novēršanas un apkarošanas politikas īstenošanas jomā*¹¹ noteikta vienota tiesībaizsardzības iestāžu sadarbība kriminālizlūkošanas informācijas apmaiņā un analīzē, nolūkā savlaicīgi novērst un atklāt noziedzīgus nodarījumus, kā arī samazināt noziedzības pieaugumu un tās izraisītās sekas kopumā. Kriminālizlūkošanas informācijas apstrādes tiesiskais pamats ir noteikts Operatīvās darbības likumā.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa¹² 237. pants paredz likumpārkāpumu veicinošo apstākļu un cēloņu noskaidrošanu un lēmumu pieņemšanu to novēršanai, taču šādu lēmumu praktiska īstenošana faktiski nenotiek, un līdz ar to arī attiecīgās tiesību normas praksē tiek īstenotas minimāli.

Policijas preventīvās darbības tiesiskā regulējuma mehānisms

Lai novērstu iespējamo kaitējumu aizsargātām interesēm, policijas preventīvā darbība jāīsteno saskaņā ar tiesību aktos reglamentēto procedūru. Tas nozīmē, ka jābūt policijas preventīvās darbības tiesiskā regulējuma mehānismam. Šo darbību regulējošām tiesību normām jābūt pietiekami skaidrām un precīzām. Policijas preventīvās darbības tiesiskā regulējuma mehānisms ir policijas tiesību sistēmas pamatelements.

Preventīvie tiesiskie līdzekļi būtiski atšķiras no administratīvās atbildības un kriminālsodiem, kuru mērķis ir sodīt personas – konstatēt tiesību normu pārkāpumu, pierādīt vainīgumu un piemērot tiesību normās paredzētās sankcijas. Preventīvo tiesisko līdzekļu mērķis ir novērst iespējamo vai esošo kaitējumu.

Jāatzīmē tas, ka Latvijas policijas institūcijām nav pietiekami plašu iespēju rīkoties ārpus kriminālprocesa vai administratīvo pārkāpumu lietvedības ietvariem – situācijās, kad noziedzīgs nodarījums vai cits likumpārkāpums vēl nav izdarīts un nav pamata kriminālprocesa vai administratīvo pārkāpumu lietvedības uzsākšanai.

Policijas institūciju darbība šobrīd galvenokārt ir retrospektīva – reaģēšana uz jau notikušu sodāmu darbību vai bezdarbību.

Latvijas Republikas Satversmes¹³ 89. un 111. pantā noteiks, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijas Republikai saistošiem starptautiskajiem līgumiem. Šāda pienākuma izpildei valstij ne vien jānosaka un jāīsteno juridiskā atbildība par tiesību normu pārkāpumiem, bet arī jāveic preventīvie pasākumi, lai noziedzīgus nodarījumus un citus likumpārkāpumus novērstu. Tikai retrospektīva reaģēšana uz izdarītiem pārkāpumiem nevar nodrošināt efektīvu un pilnīgu cilvēku pamattiesību aizsardzību.

Lai gan juridiskās atbildības sistēma pilda arī preventīvo funkciju, tomēr ar tās tiesību instrumentiem valsts reaģē uz jau izdarītu noziedzīgu nodarījumu un citu likumpārkāpumu, tātad – situācijās, kad personas intereses jau tikušas aizskartas. Nenoliedzami, arī preventīvu pasākumu īstenošana nenovērsīs absolūti visus nodarījumus pret personu pamattiesībām, bet tas neatbrīvo valsti no pienākuma darīt visu iespējamo, lai mazinātu šādu nodarījumu iespējamību.

Policija demokrātiskā sabiedrībā ir servisa institūcija, kuras pakalpojums ir sabiedrības drošība. Policija nevar novērst visus noziedzīgus nodarījumus un citus likumpārkāpumus, tai nav

pietiekamu resursu un kapacitātes, lai garantētu drošību katrai personai. Tomēr policijas darbs ir jāorganizē tādā veidā, lai maksimāli sekmētu noziedzīgu nodarījumu un citu likumpārkāpumu samazināšanos un efektīvi aizsargātu personu likumīgas intereses.

Sabiedrībā vēl joprojām valda deformēta izpratne par noziedzīgu nodarījumu un citu likumpārkāpumu novēršanu un sodu politiku valstī, kā arī sabiedrības līdzdalību šajā procesā. Pastāv kļūdaina izpratne par institucionālo deleģējumu noziedzīgu nodarījumu un citu likumpārkāpumu atklāšanas un novēršanas jomā, piemēram, par to, ka tikai policijas uzdevums ir atklāt un novērst noziedzīgus nodarījumus un citus likumpārkāpumus, novēršot arī to veicinošos apstākļus un cēloņus. Cilvēki bieži nejutās līdzatbildīgi minēto procesu norisē, mēģinot distancēties no konkrēta noziedzīga nodarījuma un cita likumpārkāpuma vai to cēloņu izpausmēm un atbildību pārlīkt tikai uz policijas institūcijām un to amatpersonām.

Cilvēki sāk aizdomāties par drošības un prevencijas pasākumu aktualitāti tikai tad, kad personīgi saskaras ar konkrētu noziedzīgu nodarījumu un citu likumpārkāpumu, nonākot ciešušā lomā. Kā viens no cēloņiem ir motivācijas trūkums, gan arī neinformētība par noziedzības izplatības tendencēm un iespējām pasargāt sevi no šādu tendenču izpausmēm.

Saskaņā ar normatīvajiem aktiem preventīvo pasākumu veikšana ir deleģēta vairākām valsts institūcijām. Arī dažādas nevalstiskās organizācijas paveic lielu darbu preventīvo pasākumu jomā.

Izpratne par prevenciju, tās mērķiem, būtību un saturu gadu gaitā mainās. Šodien grūti iedomāties, ka prevencija varētu aprobežoties tikai ar atsevišķām kampaņām, tomēr, no otras puses, prevencijas sistēmas plānveidīga izveide norit ļoti gausi. Latvijas Republikā šobrīd prevencijas pasākumiem nav vienota tiesiskā ietvara, kaut gan pastāv un praksē tiek īstenoti dažādi preventīva rakstura pasākumi ar dažādās tiesību normās ietvertiem preventīva rakstura tiesiskiem līdzekļiem. Vienotas prevencijas sistēmas izpratnes un ietvara trūkums rada situāciju, ka preventīvie tiesiskie līdzekļi tiek izstrādāti no jauna, nevis apzināti veidoti sistēmas ietvaros – tas notiek samērā haotiski, ietverot preventīvos tiesiskos līdzekļus arvien jaunus vai jau pastāvošos tiesību aktos. Šāda pieeja ir izraisījusi situāciju, kurā, no vienas puses, ir vajadzība pēc jauniem prevencijas instrumentiem, bet, no otras puses, nav kur tos izvietot, savukārt prevencijas kopēja ietvara

trūkums izraisa to, ka, pat radot preventīvus tiesiskos līdzekļus, tie netiek atpazīti kā prevencijas tiesiskie līdzekļi.

Aizsargājot draudus radošo personu no valsts institūciju iejaukšanās viņas privātajā dzīvē, netiek veikti preventīvie pasākumi, lai aizsargātu apdraudēto personu pamattiesības. Satversmes 116. pantā noteikts, ka personas tiesības var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Arī Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas¹⁴ 29. pantā noteikts, ka katram cilvēkam ir pienākumi pret sabiedrību. Tikai tā iespējama ikviena cilvēka personības brīva un pilnīga attīstība. Pantā reglamentēts, ka, īstenojot savas tiesības un brīvības, katram cilvēkam ir jāpakļaujas likumā noteiktiem ierobežojumiem, kuru nolūks ir citu cilvēku tiesību un brīvību pienācīgas atzīšanas un cieņas nodrošinājums un morāles, sabiedriskās kārtības un vispārējās labklājības taisnīgu prasību apmierināšana demokrātiskā sabiedrībā. Tas nozīmē, ka valstij ir jāraugās, lai atsevišķa indivīda rīcība neaizskar citu personu tiesības un brīvības. Satversmē un starptautiskajos tiesību aktos garantētās cilvēka pamattiesības piemīt ne vien draudus radošajai personai, bet arī personām, kuras viņa apdraud.

Policijas institūciju darbība šobrīd galvenokārt vērsta tikai vienā no iepriekš minētajiem cilvēku pamattiesību aizsardzības virzieniem – reaģēšanu uz pagātnē jau notikušu sodāmu darbību vai bezdarbību. Nereti pirms nodarījuma izdarīšanas ir bijusi informācija, kas norāda uz šāda nodarījuma izdarīšanas risku, bet policijai ir visai ierobežotas iespējas reaģēt uz šo informāciju, lai novērstu nodarījumu.

Dažādās programmās un plānos ir paredzēti atsevišķi preventīvi pasākumi, tomēr saskaņā ar spēkā esošo regulējumu nav iespējama sistēmiska pieeja sabiedrības drošības aizsardzībai.

Valsts pienākums aizsargāt cilvēka pamattiesības ir vispārējs turklāt neatkarīgi no tā, vai attiecīgais nodarījums ir tik smags, ka par to ir paredzēta juridiskā atbildība, un tādēļ nepieciešama aktīva rīcība jau pirms pamattiesības tiek aizskartas. Ir būtiski, lai policijas institūciju rīcībā būtu iespējas rīkoties jau tad, kad pastāv riski – pirms ir noticis noziedzīgs nodarījums vai cits pārkāpums. Noziedzīgu nodarījumu un citu likumpārkāpumu prevencijas un sabiedrības drošības vajadzības var īstenot tikai ar agrīnu, intensīvu iejaukšanos – novēršot riskus jau to konstatēšanas brīdī.

Tikai ar dažu preventīvu pasākumu īstenošanu nav iespējama organizēta un pilnīga sabiedrības drošības aizsardzība. Nepieciešama sistēmiska pieeja. Turklāt tiesību sistēmā patlaban esošie instrumenti ir pielietojami tikai tajos gadījumos, kad jau pastāv reāli likumpārkāpuma izdarīšanas draudi vai noziedzīgs nodarījums jau ir izdarīts, taču nav tādu instrumentu, lai sabiedrību aizsargātu situācijās, kad konstatēti dažādi riski. Individīda tiesību ierobežojumam būtu jābūt samērīgam ar identificētajiem viņa uzvedības riskiem. Šobrīd policijas institūciju rīcībā esošie instrumenti bieži vien nav pietiekami dažādu risku novēršanai.

Krimināltiesisko vai administratīvi tiesisko attiecību pastāvēšana nedrīkst būt vienīgais preventīvas pasākumu veikšanas nosacījums, jo tā ir tikai viena no norādēm uz to, ka persona arī turpmāk var radīt risku sabiedrības drošībai. Kriminālās vai administratīvās justīcijas sistēmas instrumenti ir izmantojami gadījumos, kad policijas institūciju veiktie preventīvie pasākumi bijuši neefektīvi un noziedzīgs nodarījums vai cits pārkāpums tomēr ir ticis izdarīts.

Efektīvas preventīvo pasākumu sistēmas izveidē jāparedz ne vien plašs, saturiski atšķirīgu preventīvo tiesisko līdzekļu klāsts, bet arī jāizveido speciāls preventīvo tiesisko līdzekļu piemērošanas un efektivitātes izvērtēšanas mehānisms, kā arī nepieciešams apmācīts un

profesionāls personāls. Preventīvo tiesisko līdzekļu īstenošanai un šī tiesību institūta piemērošanas mehānisma ieviešanai, organizēšanai un veikšanai būs nepieciešami papildu finanšu līdzekļi. Taču, samazinot noziedzīgo nodarījumu un citu pārkāpumu un to recidīva skaitu, tiks ietaupīti finanšu līdzekļi, kas jāpatērē administratīvo pārkāpumu lietvedībai, kriminālvajāšanai, tiesvedībai, soda izpildei, kompensācijām cietušajiem u. c. izdevumiem taisnīguma atjaunošanai.

Kopsavilkums

1. Integrējot sabiedrības drošības struktūrā preventīvu, tiek novērsta tās nepilnības sabiedrības drošības aizsardzības tiesiskā regulējuma jomā, kuras nevar īstenot ar kriminālsodu un administratīvo sodu.

2. Efektīvu sabiedrības drošības aizsardzības sistēmu, kura nepieļauj prettiesisku uzvedību un kaitējumu aizsargātajām interesēm, var izveidot, apvienojot policijas, citu iestāžu un organizāciju, kā arī sabiedrības preventīvo darbību un sodam raksturīgo preventīvo atturēšanu.

3. Pilnveidojot policijas preventīvās darbības regulējumu, tiktu samazināts noziedzīgo nodarījumu un citu pārkāpumu skaits un ietaupīti finanšu līdzekļi, kas tiek tērēti administratīvo pārkāpumu lietvedībai, kriminālvajāšanai, tiesvedībai, soda izpildei, kompensācijām cietušajiem u. c. saistītajiem izdevumiem taisnīguma atjaunošanai.

Atsauces

- ¹ Sk., piemēram, Commission on Crime Prevention and Criminal Justice. <http://www.unodc.org/unodc/commissions/CCPCJ/>; International Centre for the Prevention of Crime. <http://www.crime-prevention-intl.org> Community Crime Prevention Strategies. <https://www.crimesolutions.gov/>; Crime prevention. <https://www.government.nl/topics/crime-and-crime-prevention/contents/crime-prevention>.
- ² Литвинов А.Н., Гавриш Т.С. Профиликтика преступности. От теории к практике. Москва: ИКФ ЭКМОС, 2003, с. 6.
- ³ Par Valsts policijas attīstības koncepciju. Ministru kabineta 06.04.2016. rīkojums Nr. 248/LV, 69 (5641), 11.04.2016.
- ⁴ Latviešu valodas vārdnīca. 30 000 pamatvārdu un to skaidrojums. Rīga: Avots, 2006., 600. lpp.
- ⁵ Juridisko terminu vārdnīca. Rīga: Nordik, 1998., 143. lpp.
- ⁶ Svešvārdu vārdnīca. Rīga: Liesma, 1976., 583. lpp.
- ⁷ Turpat, 579. lpp.
- ⁸ Likums „Par policiju”. Latvijas Republikas likums. Ziņotājs, Nr. 31/32, 15.08.1991.
- ⁹ Operatīvās darbības likums: Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis, Nr. 131, 30.12.1993.
- ¹⁰ Koncepcija par Kriminālizlūkošanas modeli Valsts policijā, apstiprināta ar Valsts policijas 2009. gada 28. oktobra pavēli Nr. 1576.
- ¹¹ Tiesībaizsardzības iestāžu sadarbības kārtība noziedzības novēršanā un apkarošanā. Ministru kabineta 24.01.2017. instrukcija Nr. 1/LV, 21 (5848), 26.01.2017.

¹² Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss. Latvijas Republikas likums. Ziņotājs, Nr.51, 20.12.1984.

¹³ Latvijas Republikas Satversme. Latvijas Republikas likums. Latvijas Vēstnesis, Nr.43, 01.07.1993.

¹⁴ Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas. Pieejams: <http://www.humanrights.lv/doc/vispaar/vispcd.htm> aplūkots 24.03.2017.

Abstract

Crime prevention involves activities that seek to prevent crime and offending before it occurs. It includes activities which address fear of crime. The prevention of crime requires individuals, communities, business, community organizations and all levels of government to work together. Crime prevention can reduce the long term costs associated with the criminal justice system and the costs of crime, both economic and social, and can achieve a significant return on investment in terms of savings in justice, welfare, health care, and the protection of social and human capital. A safe and secure society is an important foundation for the delivery of other key services. Community safety and security is a prerequisite for sound economic growth through continuing business investment as well as community well-being and cohesion.

Аннотация

Предотвращение преступности включает в себя мероприятия, направленные на предотвращение преступлений и правонарушений до их совершения. Сюда входят действия, направленные на снижение у людей чувства страха перед преступностью. Предупреждение преступности требует совместной работы отдельных лиц, деловых кругов, общественных организаций и всех уровней власти. Предотвращение преступности может снизить долгосрочные расходы, связанные с системой уголовного правосудия, как экономические, так и социальные, а также обеспечить значительную отдачу от инвестиций в социальное обеспечение, здравоохранение и образование. Безопасное общество является важной основой для предоставления других ключевых услуг. Общественная безопасность, благодаря постоянному инвестированию в бизнес, является предпосылкой для экономического роста, а также благополучия общества.